

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

(Nie)pamięć i destrukcja	13
--------------------------------	----

Część pierwsza

Ziemiańskie dziedzictwo i jego losy w XX wieku	19
--	----

Rozdział 1. Ziemiańskie siedziby, czyli spójny zestaw symboli

materialnych i duchowych	21
O ziemiaństwie słów kilka	23
Herb, tradycja, polskość	25
Ziemiańskie siedziby i sarmackie korzenie	28
Wpływ dworu królewskiego i rezydencji magnackich	32
Ziemiańskie decorum	33
Dziedzictwo prywatne czy narodowe?	36
Patriotyczny zestaw obowiązkowy	37
Dobre, bo polskie	41
„Żywe muzea”	42
Zbiory pierwszej klasy	45
Zagłada ziemian	48
Być „bezetem”	50

Rozdział 2. Być arystokratą...	57
Elitarni, ekskluzywni, utytułowani	59
„Biblioteka narodowa” Załuskich	61
Projekt hrabiego Raczyńskiego	63
Człowiek renesansu	64
Batalia o Morskie Oko	69
„Wśród lasów szpilkowych...”	72
Ogińscy – nie tylko muzyka	76
Arystokracja na cenzurowanym	80
Rozdział 3. Dwie Izabele, dwie kolekcje	81
Puławy, czyli „Przeszłość przyszłości”	83
Dziedzictwo księżnej Izabeli	86
Córka niekoronowanego króla Polski	89
Rodzinna pasja kolekcjonerska	90
„To jest ruina, której jedyną zaletą jest wiek”...	91
Luksusowa rezydencja królewskiego rodu	93
Rozdział 4. „Cienki nalot kultury posiada jedynie warstwa szlachecka...”	97
„Szlachta, duchowieństwo i Żydzi muszą być zlikwidowani...”	99
Skrwawiona Wielkopolska	101
Wysiedlenia	102
Obozy dla wyrzuconych	104
W rękach treuhänderów	106

Biedni tułacze wojenni	109
Pod panowaniem Hansa Franka	111
„Uprawa” dla podziemia	113
Rozdział 5. „Iz etogo nagana ja kniazia ubił!”.	
Polskie ziemiaństwo pod Sowietami	119
„Zabijcie i mnie”	121
Zsowietyzować, zamęczyć, wymordować	123
Mechanizm zbrodni	125
Deportacje – najbardziej masowa forma represji	126
Wywłaszczenie i rabunek	129
Depolonizacja Kresów	130
Powroty po inwazji III Rzeszy	132
Rozdział 6. Niemieccy grabieżcy i ich najważniejsze łupy	133
Zabezpieczyć bezcenne zbiory	135
Epopcja „Wielkiej Trójki”	136
Pretorianie z „Das Ahnenerbe”	138
Göring kontra Himmler	141
Zamek SS	143
Inicjatywę przejmuje Hans Frank	145
Akwizytorzy Hitlera	146
Nieudane polowanie Greisera	148
Konserwacja bez końca	151
Alianckie naloty	152
Heinz Reinefarth tłumi powstanie	153
Tajemnica Wilhelma Ernsta Palézieux	154

Rozdział 7. Reforma rolna w II Rzeczypospolitej a dekret

o reformie rolnej PKWN '44	157
Osłabić ziemiaństwo	159
Na bocznym torze	160
Ustawy parcelacyjne	161
Po przewrocie majowym	162
Kwitnące Manieczki	164
Komunistyczne dekrety	167
Nieufność chłopów	170
Stalin interweniuje	172
Specyfika zachodniej Polski	175
Początek wymiany elit	178

Rozdział 8. Szaber, dewastacja i rozproszenie, czyli ziemiańskie

dziedzictwo i komunistyczna reforma	181
Instrukcje, wytyczne, rozporządzenia... ..	183
Ratunek nieśli muzealnicy	186
Ocalić biblioteki	188
Bezpieka, wandale i sowieccy komendanci	189
Rozproszenie	192

Rozdział 9. Powojenna misja Emeryka Hutten-Czapskiego

Na tropie ołtarza	201
Barak pełen skarbów	202
Odkrycie na zamku Fischhorn	203
Powrót zabytków	205
Kultura długiego trwania	207

Część druga

Historie rodzinne	217
Rozdział 10. Legiony, praca organiczna i powstania. Chłapowscy	219
Dziewięć dróg	221
„Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy”	222
„Wzorzec i szkoła dla całej Polski”	225
Zegar zamiast herbu	226
Malownicze żywopłoty i wojskowy dryl	227
Kult Maryi i tajne duszpasterstwo	229
Helena Modrzejewska – najśłynniejsza Chłapowska	231
Najbardziej demokratyczne powstanie	233
Rozdział 11. Na tropach Smętka. Donimirscy i Sikorscy	237
Plebiscyt – wielka cezura w historii regionu	239
Gazety „Wielmożnego Pana”	243
Brusy przeciw Prusom	244
Baśnie kaszubskie po polsku	245
„Jesteście na posterunku, wytrwajcie!”	247
Do Watykanu i Warszawy	249
Stworzyć polski film	250
Lotnik z fantazją szlachecką	251
Wygnani, aresztowani, mordowani	252
Pomorska hekatomba	253
Wojenne dziewczyny	257
Rozdział 12. Talent dla Polski. Lutosławscy	261
Rolnicze wycieczki	263

Filozofia i „eleuteryzm”	264
Ekscentryk na latarni	267
Majątek na licytację	268
Rozstrzelani przez bolszewików	269
„Pamiętam płacz dzieci”	273
W polityce i skautingu	274
Podziemie, Kołyma, Auschwitz	275
Drugi po Chopinie	277
Rozdział 13. W kręgu sztuki i polityki. Radziwiłłowie	283
Polityka, polowania i muzyka	285
„Byśmy nie zatracili oblicza ideowego”	286
Solidaryzm społeczny	291
Wykarmić wagony uchodźców	292
„Był puklerzem”	293
Sprawiedliwa księżna Izabella	295
W rękach NKWD	298
Obrabowany ze wszystkiego	299
„Zrazy à la Radziwiłł” na partyjnych stołach	300
Rozdział 14. Saga kresowa. Skirmuntowie	303
Na Mińszczyźnie	305
Od fabryk na Kresach po krymskie winnice	306
Zachodnie wzorce przenieść na Wschód	307
Z białoruskim ludem	308
Urszulanki szare w Mołodowie	311
Rodziewiczówna – przyjaciółka rodziny	315

Leśni ludzie, leśne życie	317
„Przysłała potrzebne książki”	319
W dyplomacji	320
Niech szesznią oni jak trawa... ..	320
„Nam żadnego Jezuska nie potrzeba”	321
Czy ziemianie widzieli konflikt?	323
Rozdział 15. Od cukrowni na Ukrainie do Oscara w Hollywood.	
Fudakowscy	325
Patriarcha	327
O własnych siłach	328
Blisko Dmowskiego	330
Powstać ze zgliszczy	331
Obudzić ziemiaństwo	332
Rolnictwo nade wszystko	335
Szpital i podchorążówka w pałacu	336
Współtwórca Polskiego Radia	337
Ułan, „Zadziora” i fabryka snów	338
Rozdział 16. Losy ziemian za pierwszego Sowietą. Bispingowie	
345	
„Prowadził działalność kontrrewolucyjną”... ..	347
Ślad po ordynacie zaginął	349
Na Grodzieńszczyźnie	352
Dewastacja dziedzictwa	356
Rozdział 17. „Był to ród żołnierski”. Pileccy	
359	
Sięgnąć do korzeni	361
Z patriotycznego zaścianka	362

Represje za powstanie	363
W cieniu Grottgera	365
Powrót na Wileńszczyznę	367
Wobec dwóch totalitaryzmów	372
Rozdział 18. Z odwiecznych siedzib w nieznane. Jackowscy	379
Dzieje zaręczynowego pierścionka	381
Traktat ryski odebrał im wszystko	382
Siedziby na Polesiu, Wołyniu i Kijowszczyźnie	384
Epizod wołyński	387
Ratować się przed terrorem	390
W kresowym podziemiu	392
Pożegnanie ze Lwowem – na zawsze	394
Wykaz skrótów	399
Bibliografia	401
Indeks osób	413
Indeks miejscowości	428